

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

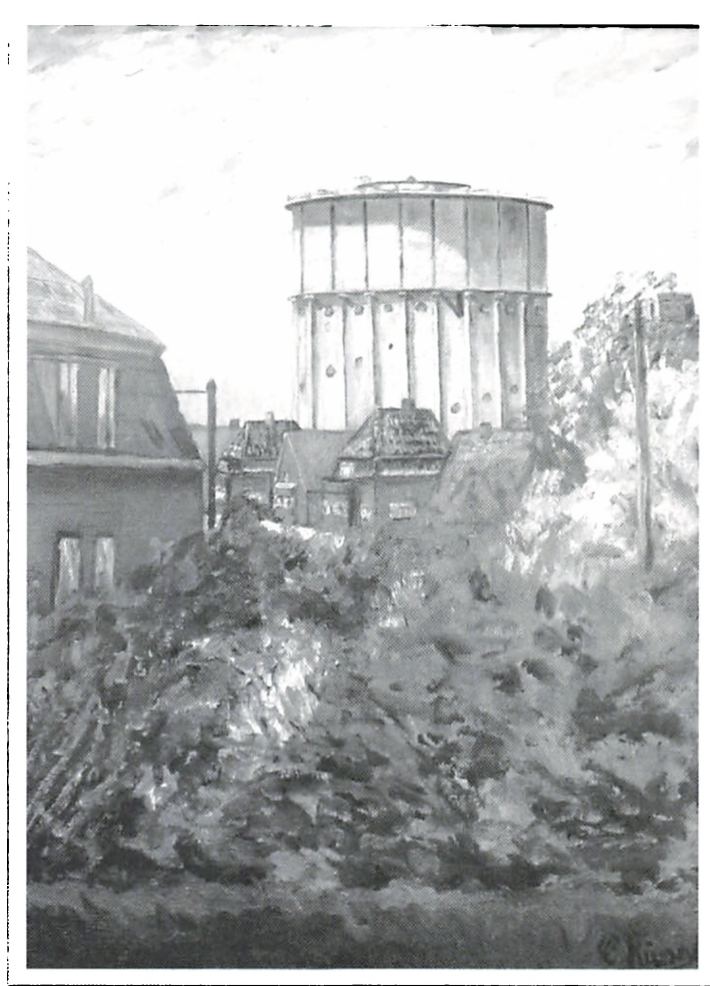
NR. 91, NOVEMBER 2012

ISSN 1395-6744

NYT FRA LOKALHISTORIEN

UDGIVET AF LOKALHISTORISK SELSKAB FOR BRØNSHØJ, HUSUM OG UTTERSLEV

C. Runge(?): Vandtårnet i Brønshøj

NYT FRA LOKALHISTORIEN udkommer fire gange om året. Eftertryk er tilladt efter aftale og med kildeangivelse.

Bladet modtager meget gerne indlæg fra medlemmerne, men redaktionen påtager sig intet ansvar, hverken for indhold eller for korrektur.

Redaktion: Thomas Viggo Pedersen (ansvarsh.).

Indhold

Historien om en nøgleperson	side 3
3 væsentlige virksomheder: Lille Mølle, Diaf og Kymeia	side 4
En skypumpe	side 8
Svend Olsen	side 9
Håbets Allé 12	side 11
Arkitekt Lunding og vandtårnet	side 12
En akvarel fra 1901	side 16
Spørgehjørnet	side 17
To efterlysninger	side 19
Jørgen Rose stopper	side 20
Kompendier	side 21
Møder	side 23
Adresseliste	side 24

Her er et billede af Lokalhistorisk Selskabs tidligere næstformand, Bo Öhrström, der afløser Jørgen Rose som formand. En anden tidligere næstformand er Poul Lindebjerg, der har skrevet ikke mindre end fem artikler i dette blad. En af initiativtagerne til vores forening, den meget produktive Svend Olsen er død. Mellem alle disse gammelkendte foreningsnavne pibler Helge Baun Sørensen frem med en artikel om vandtårnet i Brønshøj.

HISTORIEN OM EN NØGLEPERSON

fortalt af **Poul Lindebjerg**

For nylig faldt jeg over en kopi af en side fra Nord-Vest Avisen, dateret 31. august 1960. Det drejede sig om en person, som samme år, dagen efter, altså den 1. september havde 25 års jubilæum. Måske, - tænkte jeg, lå der noget her som kunne blive til en lille artikel med en snert af nord-vest lokalhistorie. Det er jo trods alt mere end 50 år siden.

25 år tidligere gik en ung maskinmester i land fra et af Svitzers bjergningssskibe. I lommen havde han en kvart million kroner, sparet op ved flid og sparsommelighed. Navnet var Nelholt, - *G. Nelholt*. Han havde sejlet både på Østen og i Middelhavet, og i 16 år haft det mål for øje, at starte egen virksomhed. Hvad han kunne lægge til side af lønnen, blev suppleret med betaling for ekstraarbejde. Nelholt havde mekanisk fingersnilde, og allerede i årene til søs, begyndte han at udtænke mange af de maskiner og konstruktioner, som senere skulle anvendes i den maskinfabrik han havde i tankerne. Det var et ønske han altid havde haft, men pengene skulle jo tjenes først. For den kvarte million (som jo var rigtig mange penge i 1960'erne) byggede Nelholt bygningerne på Ørnevej 69 i Nordvest.

De første år disponerede han kun selv over en sjettedel af pladsen, idet størstedelen var udlejet til andre formål. Men så gik det slag i slag, og en dag måtte han bede de andre firmaer om at flytte, fordi han selv skulle bruge pladsen. I de 25 år Nelholts Maskinfabrik på jubilæumsdagen havde eksisteret, var der altså tale om en udvidelse til det seksdobbelte, og virksomheden beskæftigede ca. 50 mand.

En af Nelholts specialiteter var cylinderlåse, som han sammen med en anden virksomhed herhjemme var ene om at producere, (den anden var så vidt vides RUKO). Nelholts låse var dog dem, som havde flest kombinationsmuligheder. Hvor mange og hvor fint arbejde det egentlig drejede sig om, kan man få et indtryk af, når man fik fortalt, at G. Nelholt selv havde en nøgle der passede til 1000 låse, der hver for sig havde sin helt specielle nøgle. Sådanne låsesystemer blev bl.a. brugt inden for forsvaret, og virksomheden leverede også låse til hjemme-

værnet i hele Jylland efter samme konstruktionsprincip. Mange ældre borgere vil sikkert kunne huske nøglen med navnet "NELFA".

Ja, Nelholts låse fandtes mange steder, hvor det gjaldt om at have forsvarligt stængt. Han leverede låsene på Christiansborg og Amalienborg Slot, samt atomstationen på Risø og Niels Bohr instituttet. Nøglerne til rigets hemmeligheder fandtes altså på Ørnevej.

Nelholts maskinfabrik havde ry for at kunne løse de sværeste opgaver, og talrige er de sindrige maskiner, konstruktioner og stykker værktøj der udgik herfra. En anden af Nelholts specialiteter var at fabrikere rundsavsblade, hvilket var en meget krævende opgave. De blev fortrinsvis benyttet til jern- og metalvarer og inden for kunststofindustrien. Rundsavsblade var meget vanskelige at fremstille, men meget anvendte. Der fandtes typer, som ikke vejede mere end 1 gram og andre igen, hvis vægt var 10 kilo. Altså 10.000 gange større.

I dag drives ejendommen videre af døtrene til Arne og Bruno.

På 1. sal i ejendommen har Bent Gerts A/S ligget i 44 år, sammen med Nelholts maskinfabrik. Her produceres billetmaskiner til DSB og HT, som det hed tidligere. Endvidere fabrikeres og leveres også automater med 10 turs ølklippekort til bodegaer og værtshuse.

Adressen er stadig Ørnevej 69 i Nordvestkvarteret.

3 Væsentlige Virksomheder på Vibevej af **Poul Lindebjerg**

Lille Mølle

Denne beretning starter på Christianshavn, hvor jeg for et par år siden var på en rundvisning med gode venner. Lille Mølle er den sidste af de gamle voldmøller på Christianshavns vold, -beliggende mellem Torvegade og Bådsmundsstræde og absolut et besøg værd. *Hvad dette har med Vibevej og Nordvest at gøre kommer senere i artiklen.* Lille Mølle er en hollandsk vindmølle opført i 1783, hvor den afløste en ældre stubmølle fra 1669. Samme år opførtes et hus til mølleren, og i 1832 udvidedes med en stor dampmøllebygning i 4 etager. Sammen med vindmøllen fungerede den som kornmølle og forsynede københavnere med mel.

Senere blev der udvidet med en dampmølle og i slutningen af 1800-tallet blev overbygningen taget ned og dampmøllen stoppede endeligt i 1909. Den gamle mølleejendom blev i 1916 købt af en ung fabrikant og ingeniør, Ejnar Flach-Bundegaard. Han indrettede sig med maskinfabrik og værksted i pakhuset og dampmøllen.

Med sin hustru Johanne indrettede og bosatte han sig i møllestubben som blev ombygget til bolig. Deres hjem var ikke et typisk hjem for den tid, dertil var rammerne lidt for specielle. Boligen bestod af 3 etager. Nederst var entre, spise-stue, køkken og pigeværelse. På 1. sal dagligstue og øverst soveværelse, påklædningsværelse og bad. Spisestuen var holdt i bondestil og med hele 3 spiseborde, hvilket kunne vise noget om selskabeligheden på møllen. Det var et hjem indrettet i en både nationalromantisk og lidt tilfældig stil. Et moderne hjem i romantiske rammer, fyldt med datidens mondæne møbler af chesterfieldtype i en ottekantet indramning af skabe og reoler.

Omkring 1930 blev boligen udvidet med endnu et par stuer. Her indrettedes også en helt lille lejlighed til familiens gamle amme og barnepige. Cirka 3 år senere blev der indrettet en stor gildessal og 2 vinkældre. En hyggelig aften sluttede ofte her, hvor gæsterne kunne smage på møllevinen og skrive i gæstebogen. Alt står som da ægteparret levede.

Ægteparret Flach-Bundegaards hjerter glødede for konge og fædreland. Især Sønderjylland spillede for dem en stor rolle. Dette var måske ikke så underligt, da ægteparret jo indrettede sig i de år, hvor dele af Sønderjylland igen blev dansk.

Ejnar Flach-Bundegaard døde i 1949 og hans enke Johanne i 1974. Ejnars og Johannes aske står i to urner i en niche i huset. Kort før sin død skænkede Johanne Lille Mølle til Nationalmuseet. Adressen er: Christianshavns Voldgade 54, med indgang fra Volden. Yderligere information på telefon 3347 3838.

DIAF Vibe Mølle

Så er vi igen i Nordvestkvarteret. På Vibevej 25-29 lå maskinfabrikken DIAF Vibe Mølle. Dansk Instrument og Apparatfabrik. Her på denne adresse er man nu godt i gang med at opføre en moské med to minareter. Sandelig om ikke forandringer er kommet til kvarteret.

DIAF fremstillede bl.a. en stor el-drevet *tabletmaskine*, monteret i et bord. Apparatet er, så vidt vides, fremstillet i 1951. Brugsvejledningen hertil, med tekniske tegninger er dateret 1963. Størrelsen på tabletmaskinen er 60 x 70 x 77 cm. + bord. Vægten er angivet til at være ”meget tung”. Maskinen betegnes som arbejdsredskab (*receptur laboratorium*) type T.M.spec. Et andet ”underligt” produkt fra virksomheden er en *tubelukker*. Det er et mekanisk metalredskab, som man ved at trykke et håndtag ned presser et stempel ned mod et modstykke. Hvor de møder hinanden presses tubeenden sammen og lukkes. Stemplet hæves igen ved hjælp af to metalfjedre. Målene på dette sindrige apparat er: højde 20 cm., længde, 23 cm. bredde, 9,5 cm. og længden på soklen er 16 cm. Det er udført i støbt metal og aluminium og farven er grøn/sort/rød. På et messingskilt monteret på tubelukkeren står: A/S Maskinfabrikken Diaf ”Vibe Mølle” København

NV. Et andet skilt har påskriften: Per J. Lindegaard. En pudsig historie ved dette produkt er, at det er udstillet på Sverresborg Trøndelag Folkemuseum i Norge. Vi kom vidt omkring med denne virksomhed.

Kilder: Digitalt Museum, Steno Museets Samlinger. Wikipedia of Nationalmuseet

KYMEIA A/S

var en kemisk-teknisk fabrik, grundlagt den 21. juni 1911. Virksomheden var beliggende på Vibevej - hjørnet af Glentevej. Her residerer i dag - selvfølgelig i en helt anden bygning - bl.a. Hans Knudsen Instituttet. Instituttet er opkaldt efter pastor Hans Knudsen, som levede fra 1813 til 1886. Han var grundlægger af *Sahva Fonden* som oprindeligt hed *Samfundet*, og arbejdede i vanføresagens tjeneste. Her ligger også indkørslen til Frisørskolen på Glentevej.

Tilbage til KYMEIA. Fabrikken fremstillede som nævnt kemisk-tekniske produkter. Bl.a. de, i hvert fald dengang kendte Cuprinol produkter mod forrådnelse og svamp og imprægnering af træ, tekstil-stoffer, fiskenet etc. samt Flamol brandimprægneringsprodukter. Jeg husker tydeligt stanken når jeg passerede adressen og der er nok ingen tvivl om, at der har været forurening på grunden.

Som nævnt blev virksomheden grundlagt i 1911. Direktionen var O.P. Christensen, født i 1876. Bestyrelsen bestod af direktøren sammen med overretssagfører Emil Nielsen, født 1880, højesteretssagfører Kjeld Rørdam, født 1897 og direktør A.H. Torp-Pedersen, født 1892. Aktiekapitalen var på 400.000 kroner.

Cuprinol er opfundet af en dansk apoteker og produktet ejes i dag - så vidt vides - af AkzoNobel - en stor svensk virksomhed, bl.a. beliggende i Sege udenfor Malmø.

Kilde: Kraks: Danmarks ældste forretninger

JERNKONTORET A/S

af Poul Lindebjerg

Jernkontoret lå på Vibevej 16 i Nordvestkvarteret. Det var en grossistvirksomhed som leverede råvarer til jernindustrien. Firmaet blev grundlagt i 1905 som et aktieselskab. Bestyrelsen bestod af S. Christian Hanberg, Poul S.H. Larsen og F.M. Wienberg. Axel Thortsen var firmaets første direktør. Han afløstes i 1917 af H. Smith, der i 1950 afløstes af en direktion, bestående af K.G. Lund og E. Hellestrøm Møller, som begge var tilknyttet virksomheden i en årrække. Bestyrelsen bestod af direktør Frode Kjems, direktør Svend Mansted og civilingeniør Sigurd Pedersen.

Firmaet startede oprindeligt med en aktiekapital på 50.000 kr. I 1917 blev den udvidet til 200.000 kr. og i 1942 til 1 million.

I starten søgte virksomheden væsentligst sine kunder inden for industrien i København, og først omkring 1920 påbegyndte man en regelmæssig bearbejdning af jernindustrien i hele landet. Dette betød, at der i 1924 kunne oprettes en filial i Aarhus, som kom til at høre til de ledende jernfirmaer i Jylland og ret hurtigt måtte udvides. Aarhus-afdelingen blev siden 1927 ledet af direktør Robert Hansen.

I København indrettedes i 1927 - på hjørnet af Tranevej og Glentevej - et lager for stangjern, plader, stålbjælker etc. I løbet af trediverne erhvervedes en væsentlig del af arealet mellem disse veje og såvel Vibevej som Ørnevej blev indlemmet. På dette areal opførtes nymoderne indrettede lagerbygninger, forsynet med alle tekniske hjælpemidler. I 1930 indrettedes som service-afdeling for salget af værktøjsstål og legerede konstruktionsstål et hærderi, som i slutningen af 1945 blev erstattet med et nyt fuldt moderne hærderi.

Allerede fra firmaets start beskæftigede man sig med import af råjern og ferrolegeringer til brug for Danmarks jernstøberier. I årene op til 1940 importeredes råjern væsentligst fra England. Da denne import, som følge af 2. verdenskrig standse, måtte importen af dette materiale foregå fra de allerfleste af Europas råjernerproducerende lande, og Jernkontoret blev en af de førende virksomheder inden for dette område.

Det var en betydelig virksomhed med import af forædlet stål, som igennem mange år blev drevet af firmaet på Vibevej. Man repræsenterede så store og ledende firmaer som Aktiebolaget Bofors i Sverige, for legerede værktøjs- og konstruktionsstål etc. og Firth Stainless Steels Limited, Sheffield, for levering af rustfrit stål i plader, stænger, profiler etc. Yderligere var firmaets afdeling for værktøj siden 1933 repræsentant for Norton Company, Worcester, Mass., U.S.A., der var verdens største og ældste fabrik for slibeskiver og slibemidler. Jernkontoret A/S lå som nævnt på Vibevej, Men gennem alle årene har selskabets hovedkontor været beliggende på Nørrevold. Selskabet havde en medarbejderstab på op mod 200 personer.

Epilog

I januar 1989 gav Borgerrepræsentationen tilladelse til lettere industri på grunden, hvor Jernkontoret lå, i firkanten Vibevej, Glentevej, Tranevej, Ørnevej. Der blev udarbejdet et lokalplanforslag, som præciserede, i hvilket omfang industri kunne tillades. Inden indsigelsesfristen i april måned var den første protest allerede indgivet. Lokalplanforslaget var udarbejdet som følge af et ønske fra firmaet Mäcler Aps, der efter nedrivning af ca. 4.700 kvm. store lager- og fabriks-haller, samt en tom beboelsesejendom ville opføre omkring 7.700 kvm. erhvervsbebyggelse på Vibevej 14-20. I juni måned 1989, kunne man i Nord-Vest avisen læse, at fabriks-

tomten efter Jernkontoret blev brugt som skraldeplads, med stor fare for områdets børn som kunne bruge den som legeplads. Endvidere var der også observeret rotter. Også risikoen for nedstyrtning fra de frit tilgængelige tage var stor.

I november 1989 var tilladelse givet og Jernkontorets grund var klar til at blive bebygget. Projektet var opdelt i fire blokke som dannede en karrébebyggelse i tre etager, som var tænkt anvendelse til kontorer, serviceerhverv, administrationslokaler og lettere industri.

Nu er her en Al-Huda skole samt et par virksomheder. Som dengang er problemet også i dag spørgsmålet om parkeringspladser, da der i forvejen er en mangelvare.

Kilder: Kraks Danmarks ældste forretninger (1950) og Nord-Vest Avisen

EN SKYPUMPE 1927

artikel fundet af **Poul Lindebjerg**

En Skypumpe raserede Torsdag Middag Kvarteret over Bakkehusene – Landmandsbankkarréen – Borups Alle over Arbejderforeningens Bygning og videre over Markerne til Frederikssundsvej. Skypumpen var af en meget voldsom Karakter – Træerne i Alleen ved Rødkildeplads Knækkede som Tændstikker. Haverne Rundt om led betydelig Skade – Frugttræer rykkedes op med Rod og Frugten på de tilbageblevne forsvandt i Himmelrummet. – Aabentstaaende Vinduer løftedes af og førtes mange Meter bort, hvorpaa den vandrede videre til Arbejdernes Bygning ved Borups Alle; her forsvandt et stort Stykke af Taget ned i Gaarden og knuste et Skur. Efter denne Mundfuld maatte Skypumpen udhvile sig lidt, den hoppede over Arbejderforeningens Bygning og begyndte saa sit Ødelæggelsesværk igen. – Kornet på Markerne – Kolonihavelysthuse – Træer og Fugle hvirvlede rundt i Luften, til Skypumpen naaede det lille Gartnerhus ved Skolestien, her faldt Taget af Huset og til alt Uheld ned over Gartnerkonen, der paa Marken ved Siden af var ved at pille Ærter. Konen kom ret slemt til skade og Ambulancen maatte køre hende til Hospitalet.

Hermed syntes Skypumpens Kræfter at være opbrugte og den nøjedes med at sende en uhyggelig Bunke Vand ned over hele Terrænet.

Denne lille artikel er saket fra lokalavisen "MIT HJEM", november 1927. Jeg tror, at det var før man talte ret meget om global opvarmnings indflydelse på vejrliget. Fundet frem af Poul Lindebjerg.

p.s.: Oplaget på "MIT HJEM" kendes ikke, men lokalavisen udkom til følgende adresser: Bakkehusene – Hillerødhus – Store Bakkehuse – Mit Hjem – Godthaabsvejen og oml. Villakvarter – Fuglebakkegaarden – Lindegaarden – Grønnegaarden – Grøndalsvænge – Landmandsbankens Boligkompleks – Arbejdernes Andelsboligforening – Bispeengen – Fasanvej kvarteret – Fuglebakken – Vendsysselhus.

SVEND OLSEN

af Anne Brix Christiansen

I august mistede vi en af Brønshøjs store lokalhistorikere: Svend Olsen.

Flemming Anthony har i sin meget fine nekrolog i Brønshøj-Husum Avis beskrevet Svend og hans betydning for lokalområdet godt. Her vil jeg så blot supplere med lidt fra da jeg selv via Lokalhistorisk Selskab kom til at arbejde sammen med Svend igennem flere år. Jeg var i nogle år redaktør for Nyt fra Lokalhistorien, og det var i en periode, hvor Svend var umådeligt aktiv med at interviewe lokale borgere, sidde med næsen dybt begravet i arkivalier på Lands- og Rigsarkivet, og med generelt at opsnappe og skrive lokalhistoriske artikler.

For mig som redaktør betød det mange hyggelige ”redaktionsaftener” på Thurebyholmvej – med kaffe og ”vor mors” småkager – hvor vi gennemgik materiale og valgte godbidder ud til bladet. Svend havde tæft for at få ældre medborgere til at fortælle deres historier – og få dem skrevet ned til glæde for alle os andre. Han kunne stille de spørgsmål, som fik folk til at huske og så fortælle. Under hans efterforskning til bogen om vort område fra Absalons tid og frem, nød han at kunne fortælle små detaljer om, hvordan præsteenkerne giftede sig med den nye præst – eller om en bonde, der var blevet dømt for fylderi. Svend havde sans for både de store linier og de små detaljer.

Svends interesse for lokalhistorien bredte sig ud over Brønshøj-Husum, idet han også havde en rolle i forbindelse med opstarten af lokalhistorisk arbejde i bydelen Bispebjerg. Også der var han meget aktiv, og bidrog ved på mange møder og ved forskellige arrangementer at fortælle om sider af bydelsens historie, som han kendte ganske godt. Som altid virkede Svends store engagement for arbejdet med lokalhistorie smittende på andre. Samarbejdet med Svend Olsen blev således på en måde også en forløber for det der førte til en sammenslutning af Lokalhistorisk Selskab Brønshøjs-Husum-Utterslev og Bispebjerg Lokalhistoriske Forening 2002.

Lokalhistorisk Selskab ville ikke have været det samme uden en medstifter og bidragsyder som Svend Olsen.

Æret være hans minde.

SVEND OLSEN

af **Flemming Antony**, Brønshøj-Husum Avis, den 28. august 2012

Han var en rigtig brønshøjer med bopæl i bydelen siden 1959, og en meget engageret én af slagsen.

Således var han manden bag talrige initiativer i Brønshøj, hvilket også med tiden gjorde ham til et kendt ansigt i lokalområdet. Lad os her nævne nogle af de ting, Svend Olsen var involveret i.

I starten af 70'erne tog han initiativ til at indsamle billeder af det gamle Brønshøj. Med stor entusiasme op søgte han ældre Brønshøjborgere, og lånte fotografier, som blev affotograferet. Dermed blev skabt en stor samling af billeder fra det gamle Brønshøj, som senere blev overdraget til Brønshøj Byarkiv

I en årrække var han næstformand i Brønshøj Grundejerforening, hvor han i forbindelse med foreningens 90 års jubilæum tog initiativ til at få reableret Brønshøj Gadekær, som i 60'erne havde måttet lade livet for byplanudviklernes hårde hånd. Der blev afholdt en bydelsfest, som sammen med bidrag fra gode fonde, var med til at finansiere reableringen af gadekæret.

Svend Olsen var gennem en årrække formand for Brønshøj Parcellforening og initiativtager til stiftelsen af en Kunst- og Teaterforening i Pilegården.

Han var også initiativtager til stiftelsen af Lokalhistorisk Selskab i Brønshøj og i sit arbejde for Lokalhistorisk Selskab har han op søgt og interviewet ældre Brønshøjborgere. Deres fortællinger om livet i det gamle Brønshøj har været bragt i Lokalhistorisk Selskabs medlemsblad.

Svend Olsen har været flittig skribent i Lokalhistorisk Selskabs medlemsblad "Nyt fra Lokalhistorien" og har endvidere flere udgivelser på eget forlag, bl.a.:

Fra det gamle Brønshøj, Emdrup, Husum, Rødovre, Vanløse og Utterslev: lokalhistoriske beretninger : lokalhistoriske noter fra Brønshøj, Emdrup, Husum, Rødovre, Vanløse og Utterslev

Husumenceinten, en del af Vestfronten – fra erindringer og fundne notater og beretninger fra 1886 og fra nyere tid

Fra det gamle Brønshøj, Emdrup, Rødovre, Husum, Vanløse og Utterslev

Fra Biskop Absalon til Indlemmelsen i Københavns Kommune i 1901

Derudover var Svend Ove Olsen for øvrigt en yndet foredragsholder, med emner som spændte fra Brønshøjs historie, over H.C. Andersen, til fremstilling af pengesedler. Sidstnævnte udsprang af hans mangeårige ansættelse i Danmarks Nationalbanks Seddeltrykkeri.

Svend Olsen var tit gæsteskrubent i Brønshøj-Husum Avis, og vi bringer her en af hans artikler hentet fra "Nyt fra Lokalhistorien" 1999, som bekræfter, at han var en betydningfuld person i bydelslivet, og at vi i dag kan glæde os over, hvad han har efterladt sig af lokale historier.

Æret være Svend Ove Olsens minde.

HÅBETS ALLÉ NR. 12

af Svend Olsen

Brønshøj Brugsforening havde fra starten i 1912 til huse i Håbets Allé nr. 17. Men på grund af pladsmangel flyttede den allerede i 1914 over på den anden side, til Håbets Allé nr. 12, hvor den lå i mange år. Forud for åbningen havde en kreds af borgere i flere år kæmpet hårdt for at vinde tilslutning til ideen om en brugsforening, der byggede på solidarisk ansvar. Mindstekravet var et medlemstal på 200, før man kunne åbne en butik, og dette mål skulle vise sig at være mere end vanskeligt at nå. I bestyrelsen var der megen skuffelse over, at det gik så trægt med at få de mange arbejderfamilier, der var flyttet ind i Byggeforeningen Enigheden, med på ideen. Formænd kom og gik. Bestyrelsesmedlemmer gik to og to fra hus til hus for at agitere for sagen, og efterhånden havde man fået et medlemstal på over 100. Erfaringer fra nyoprettede brugsforeninger på Nørrebro og Østerbro viste, at når først man havde åbnet en butik, så kom medlemmerne. Og det viste sig at holde stik. Omsætningen i de første uger efter åbningen gik over al forventning. I starten havde man en omsætning på 600 kr. om ugen, og den voksede snart til 700 kr., et meget tilfredsstillende resultat. Nu afdøde Gunnar Hansen, der i mange år boede på Håbets Allé 57, erindrede Brugsforeningen som en stor og dejlig butik, når han som dreng blev sendt i byen af sin mor. Foruden en viktualia-afdeling bestod forretningen af alt fra kolonialvarer, isenkram og brændsel. "Der var noget af den landlege brugsforeningskultur over butikken. Det var stedet, hvor man udvekslede sladder og diskuterede varelageret. Jeg kan huske, at de havde fået lokket værten i den tre-etagers ejendom overfor med i Brugsforeningen. Men han anede intet om, at han var raget ind i det der med solidarisk ansvar, hvor man sagde alle for én, og én for alle.", fortalte Gunnar Hansen i et interview i 1998. I de første år tilstræbte brugsforeningen at holde åben helt fra kl. 7 morgen til 20 aften. Især kneb det lidt med at få åbnet om morgenen, fordi uddeleren ved navn Christensen åbenbart havde svært ved at komme ud af sengen. I hvert fald voksede utilfredsheden så meget, at han efter få år måtte forlade jobbet. Brønshøj Brugsforening lå på Håbets Allé nr. 12 fra 1914 indtil 1939, da den blev tilsluttet Hovedstadens Brugsforening, den, som vi i dag kender som SuperBrugsen. (Søren Peder Sørensen)

Kilde: Nyt fra Lokalhistorien: Om starten af en brugsforening i Brønshøj i 1909. Svend Olsen. Nr. 36, marts 1999. Udgivet af Lokalhistorisk Selskab for Brønshøj, Husum og Uterslev.

ARKITEKT LUNDING OG VANDTÅRNET af Helge Baun Sørensen

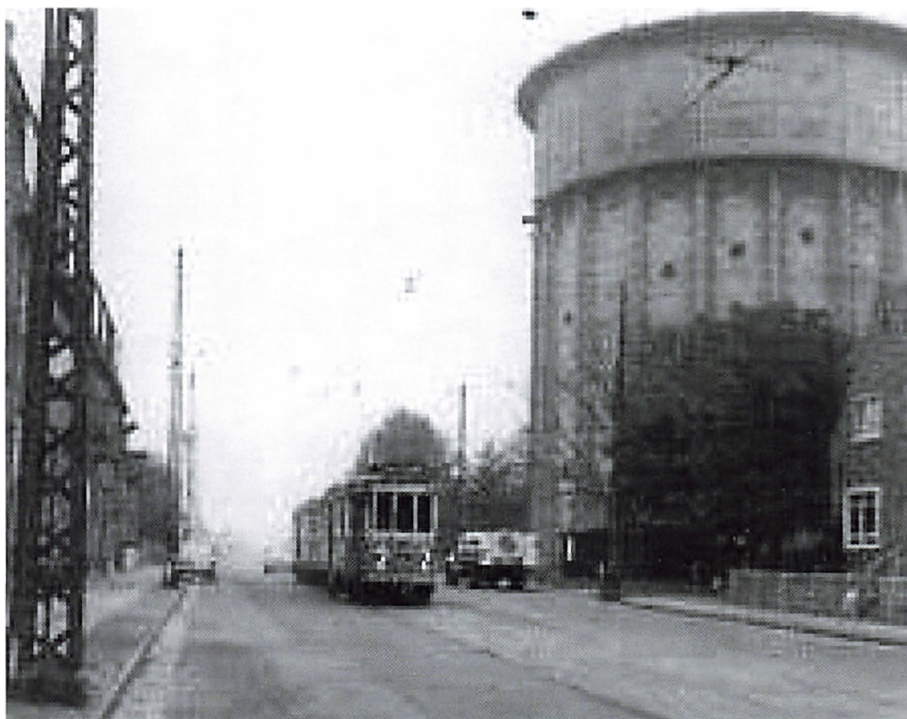
Vandtårnet har ligget på Brønshøjvej og set ud som et månelandingsfartøj lige siden 1930. Midt i det idylliske villakvarter med de røde tegltage, små haver og klippede hække har det ruget som en uindtagelig og mystisk ridderborg, som ingen kom ind i og ingen kunne bestige. Der er aldrig kommet mennesker ud af det, der er aldrig kommet vand ud af det, det er aldrig fosset ud af væggene, det er kun noget vi har skullet tro på. Vandtårnet har gennem generationer ubetinget været bydelens mest mystiske bygværk, var der virkelig vand i det tårn?

Efter 80 år er det blevet til at tale med, tårnet er udtjent, mystikken er forsvundet, Københavns Energi har sat det til salg og der har ligefrem været koncert inde i hovedrummet mellem søjlerne og med den drabelige efterklang på 15 sekunder. Palle Mikkelsen har frembragt aflange trompettoner og publikum har fornemmet historiens og vandets vingesusen.

Brønshøj vandtårn, foto: Helge Baun Sørensen

Vandtårnet er tegnet af arkitekt Ib Lunding. Hans værker hører ikke til de berømteste, men når vi får at vide at han i 1930 tegnede bogievognen til Københavns Sporveje, siger vi aha. Linje 2, 5 og 7 i den velkendte kantede, stolte udgave var i 40 år en vigtig del af bydelens gadebillede og når linje 2 standsede ved stoppestedet på Brønshøjvej har de nikket til hinanden som kollegaer udi funktionalismen, begge tegnet af hr Lunding.

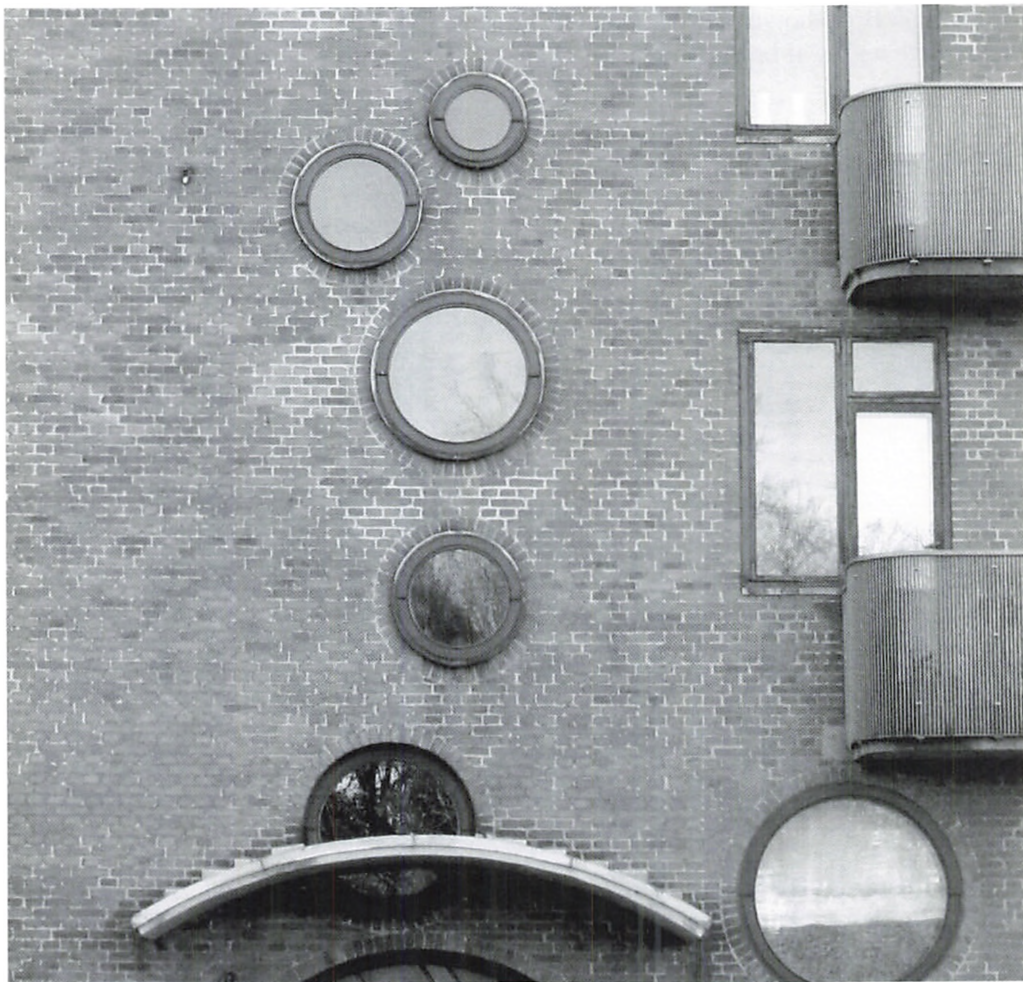

Ib Lundings sporvogn og hans vandtårn

Ib Lunding (1895-1982) blev ansat ved Københavns Kommune i 1925 og fik straks store opgaver. Som afløser for vandbeholderne ved Bellahøj (bag vandrerhjemmet) skulle bygges nyt på Brønshøjvej. Det fik han til opgave at udføre sammen med højdereservoiret Tinghøj, som den dag i dag ligger som en tilsvarende mærkværdig fascinerende månelandingsbane på Vandtårnsvej tæt ved Gladsaxesenderen, garneret med Kaptajn Nemo-agtige små bygværker. Tag ud og gå en tur omkring det enestående, fredede anlæg.

Ib Lundings bygværker er nemme at genkende på hans varemærke: det runde vindue, køjet, åbenlyst inspireret af skibsfarten. Boligkarreen Tranevænget i Hellerup fra 1930 har runde vinduer som facadeudsmykning, Grønningen 7-9 (1936) tæt ved Esplanaden kaldes ligefrem Champagnehuset grundet de runde boblende

vinduer og dertil tre indgangspartier, der er forskelligt udformet. Var arkitekten beruset da han tegnede dem?

Køjer på Grønningen

Den røde funkisejendom på hjørnet af Østerbrogade og Sørne (Østerbrogade 19), som han osse er mester for, er minsandten osse forsynet med rækker af køjer. Helt konsekvent var han udi det søfartsmæssige med Hafniahus (1935-37) i Sandgade i Rønne, som er en række gulstensejendomme udformet aldeles som skibe med stævn og svejfede linjer.

Havde jeg vidst at vinduerne i vandtårnet på Brønshøjvej var skælmske Lundingske køjjer, havde jeg haft en helt anden opfattelse af bygværket i de mange år jeg passerede det på cykel på vej til centrum.

Ib Lundings værker har stil, elegance og funktionalitet. Han designede sølvtøj til hofjuveler A. Michelsen, bl. a. juleskeerne 1933 *Den lille pige med svovlstikkerne* og 1942 *Madonna med barnet*, han udstillede gennem mange år malerier på Charlottenborg og Den frie Udstilling.

Han virkede op i høj alder og var også medarkitekt på Buen ved Vesterport.

Fakta om Vandtårnet

Bygget 1928-30

Arkitekt: Ib Lunding

Bygherre: Københavns Kommune

Stadsarkitekt: Poul Holsøe

Afløste et midlertidigt jerntårn fra 1907

Højde: 38 m

Udført i jernbeton

Bæres af 55 søjler, deraf de 20 i facaden

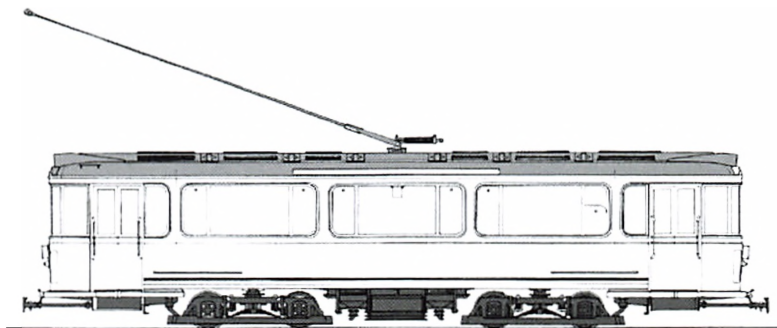
Rummer 3000 m³ vand

Vanddybde: 6,5 m

Fredet i 2000

Nuværende ejer: Københavns Energi

Taget ud af brug efteråret 2011

EN AKVAREL FRA 1901 FRA HORSEBAKKEN MOD NEBBEGÅRD af Christian Kirkeby

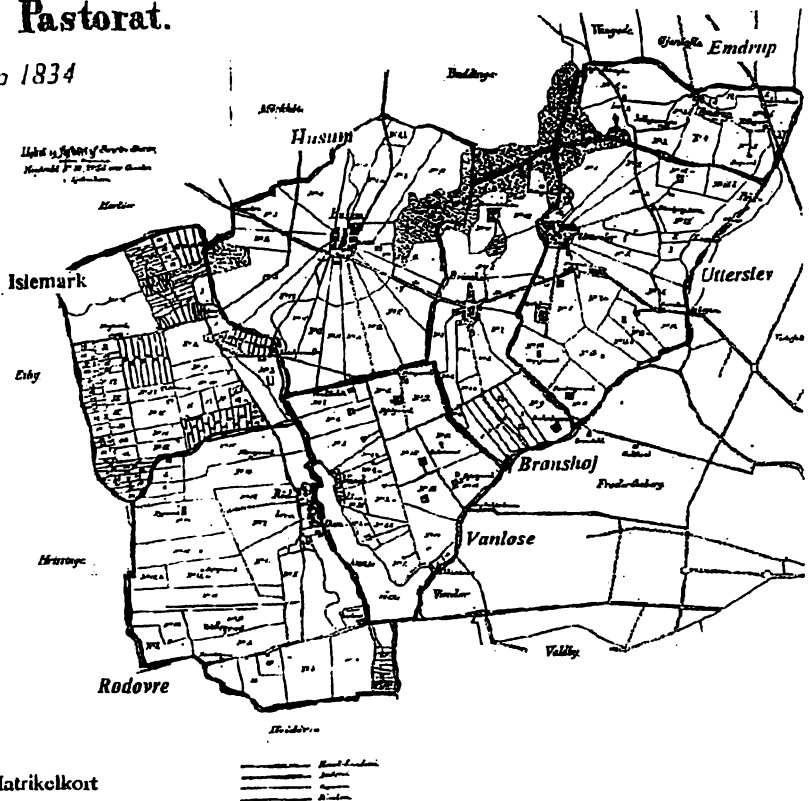
Billedet er en sort/hvid gengivelse af en akvarel, som fortæller meget om Utterslev Landsby og om landsbyer i øvrigt. Det er en farvekopi, som vi har fået fra Annette og Erik Nørgaard fra *Udsigten* i Lemvig. De har forespurgt, hvor hans familie kan have boet i Bispebjerg-Nordvest og Brønshøj-Husum. Akvarellen var malet af noget familie fra den gang. Selvfølgelig kunne vi i Selskabet lokalisere stedet til Horsebakken ved indgangen til det tæt/lave AAB-byggeri ved Utterslev Torv.

Når de aktive gårdbrug flyttede ud på deres marker som Hulgården til nuv. Genforeningspladsen og Tomsgården ned til hjørnet af Frederikssundsvej og Tomsgårdsvej, så rev man ikke de oprindelige gårdbygninger ned ved Gadekæret. Man solgte gården, som de nye ejere efterhånden forlader, og staldene forsvandt ganske langsomt. En af de ting, som man kan stedfæste akvarellen på, er vejens krumning og bygningen længst til højre. Det er Utterslevs første etageejendom kaldet *Slottet*. Nyt fra Lokalhistorien har beskrevet denne bygning tidligere. Den indvarsler en ny tid for landsbyen med flere etageejendomme.

KAART

nyor
Brønshøj og Rødovre
Sognes Pastorat.

Anno 1834

Kort 6:
Severin Sterns Matrikelkort
over Brønshøj-Rødovre
Sogneskommune og Pastorat

SPØRGEHJØRNET

Hej

Jeg vil høre om nogen af jer kan hjælpe med nogen form for oplysninger, da jeg er kørt lidt fast selv.

Sagen er:

For et par år siden købte jeg meget favorabelt nogle gamle våben, to geværer, en rytterpistol samt en sabel. Alle er fra før 1870 og kræver således ikke våbentilladelse, da de - i lovens forstand - betragtes som samlerobjekter. Undtagelsen er sablen; til denne har jeg en såkaldt blankvåbentilladelse.

Våbnene købte jeg af en ældre dame, hvis mand er død for et par år siden. Denne ældre kvinde er ikke længere i stand til at bidrage med yderligere oplysninger. (Deres navn var/er Hofman Christensen, boende i den nuv. Egedal kommune, tidligere Ledøje-Smørum kommune.)

Men det hun kunne huske var, at hun og hendes mand i 1961 havde købt et hus i Brønshøj, adressen var: Risvangen 29.

Dette hus havde de erhvervet af et par ældre damer, som igen vistnok havde arvet/overtaget det efter deres forældre. Afdøde Hofman Christensen havde af de to ældre damer fået besked om, at han gerne måtte tage, hvad der befandt sig i kælderen, mod at han totalt ryddede samme.

Det eneste som han beholdt, da han ryddede denne kælder, var ovenstående våben, idet det var hans store interesse.

Disse våben vil jeg naturligvis gerne ha' vurderet, men det ville i den forbindelse være en fordel, hvis jeg kendte lidt til baggrunden for disse våben, evt. hvem den afdøde ejer kan ha' været, tilbage i 1961.

Det som jeg umiddelbart ved omkring dem er, at det ene gevær har en inskription vedr. et formentlig fransk regiment; og på det andet tyder jeg inskriptionen som muligvis navnet: H.S. Fæster, - dette er dog meget usikkert, for det kræver et meget kraftigere forstørrelsesglas, end jeg har brugt.

På forhånd tusind tak, hvis I har mulighed for at bidrage med oplysninger omkring ovenstående adresse/personer tilbage i 1961

Jan Petersen
Nyvej 35 st.th.
2750 Ballerup 28426051

Til Jan Petersen

Vi har i Lokalhistorisk Selskab for Brønshøj, Husum og Utterslev ikke personoplysninger, men Risvangen er en grundejerforening i Brønshøj bestående af Risvangen, Brønshøjholm Alle og Enigheds Alle og består af dobbelthuse. Oprindeligt 100 mand og en Byggeforening. Idag Byggeforening Enigheden fra 1899. Stauning har i begyndelsen af foreningens historie boet her. Men er det personer, du er ude efter, så se KRAK-Vejviser fra 1961. Så kan du se bagud eller fremad

om diverse personer. Så du må tage ind til byen fra Ballerup enten til Stadsarkivet på Københavns Rådhus, eller Landsarkivet/Rigsarkivet i Proviantgården på Christiansborg.

Men jeg er ikke våbenkyndig og ved kun, at de i 1864-krigen kun havde forlade-våben. Ellers er jeg lidt usikker på, hvad du spørger om.

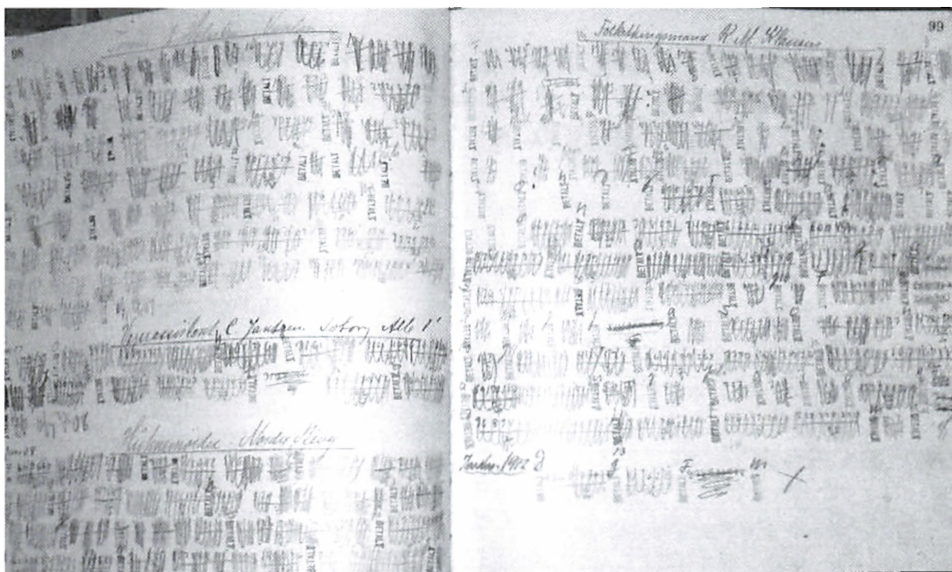
Christian Kirkeby

Lokalhistorisk Selskab for Brønshøj, Husum og Utterslev, bestyrelsesmedlem

TO EFTERLYSNINGER af Helge Baun Sørensen

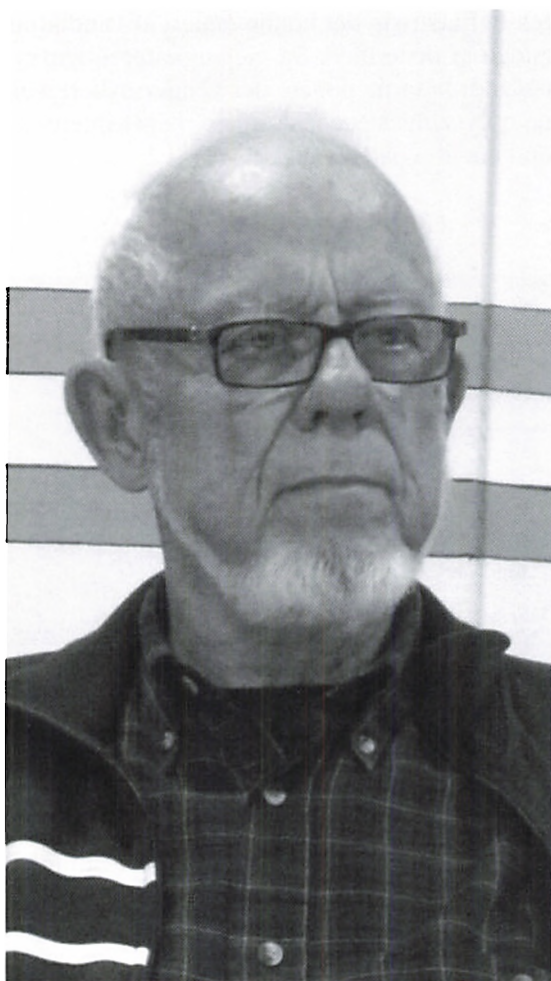
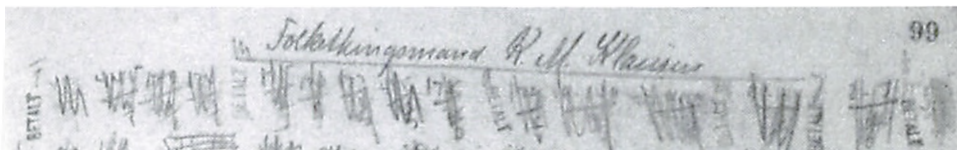
I selskabets arkiv på Husum Bibliotek befinder sig det kønne maleri af vandtårnet på Brønshøjvej, som kan ses på forsiden af dette blad. Så vidt signaturen kan tydes er det malet af C Runge. Er der blandt læserne nogen, der kender maleren eller kan hjælpe med andre opklarende oplysninger er redaktionen meget interesseret. Maleren må have stået på 1. salen i en villa på Gavnøvej.

Hvad kan det mon være?

- Hvad kan det være? – en protokol? I fjernarkivet på loftet på Husum Bibliotek befinder sig en større samling blandede arkivalier, deriblandt en kraftigt indbundet protokol med beskrevne sider, som det ses af billedet. Hvad er det?

Kender nogen til en protokol af denne art, da hører vi gerne nærmere. Det ligner umiddelbart runer, men må bestemt være fra nyere tid, da der er anvendt et stempel med teksten 'Betalt'. Årstallet 1912 står et sted, 'Folketingsmand K M Clausen' og adressen 'Nordre Bivej' ligeledes. Hvem har skrevet i bogen og hvad betyder de mange kruseduller?

SÅDAN

ser Jørgen Rose ud, når han hører på, hvad andre siger: opmærksomt lyttende, saglig og fordomsfri. Alle meninger har krav på at blive hørt og taget for pålydende. Men der er kun en millimeter til smilet. For når han selv siger noget – og det gør han gerne - så er der megen lystighed og morskab i hans betragtninger og brogede minder fra et langt liv i det offentlige livs tjeneste med de mange betroede hverv.

Han har nu valgt at stoppe som formand for Lokalhistorisk Forening for Brønshøj, Husum og Utterslev, og det er vi kede af. Hans formandstid blev ikke lang, men til gengæld hyggelig og konstruktiv. Heldigvis er han ikke holdt op med at skrive læserbreve i Politiken. Der kommer mange af dem mellem år og dag, og de er lune og læseværdige.

SELSKABETS LISTEPRISER

PRIS- OG BESTILLINGSLISTE TIL HISTORISKE NOTATER

FRA 14. JUNI 2010

© forfatterne og Selskabet:

Bogudgivelserne i A5-format på nær en:

NR. 8: UTTERSLEV - FRA LANDBY TIL ÅNDEHUL I STORBYEN - maj 1999,
af Christian Kirkeby, 32 sider i A5-format, **pris 30, - kr.** - vægt 75 g.

NR. 10: FRA UTTERSLEV MARK TIL NORDVESTKVARTERET - ny ajourført udgave fra
2002
af Christian Kirkeby, - 56 sider, A5-format, **pris 50, - kr.**, vægt 120 g.

**NR. 12: FRA BISKOP ABSALON TIL INDLEMMELSEN I KØBENHAVNS KOMMUNE I
1901, BRØNSHØJ SOGNS 5 LANDSBYER GENNEM 1000 år.** - december 2000 – af Svend
Olsen, 112 sider, A5-format. - **pris 50, - kr.**, vægt 230,- g.

NR. 13: ERINDRINGSSAMTALER FRA UTTERSLEV, - august 2000,
ved Svend Olen & Niels Nielsen, 47 sider, A5-format, **pris 50, - kr.** vægt 110 g.

**Nr. 23: BISPEBJERGKVARTERET, HVOR DET MESTE BLEV EN DEL AF
NORDVESTKVARTERET**, - 2003, af Christian Kirkeby, 80 sider, A5-format, **pris 70, - kr.**, vægt
160 g.

Nr. 24: KJØBENHAVNS LANDBEFÆSTNING OG ESTRUP GENDARMER, - 2004,
af Christian Kirkeby og Svend Ole Nielsen, 68 sider, A5-format, **pris 70, - kr.**, vægt 160 g.
(erstatte notatnumrene 15-16A)

Nr. 25: EMDRUP OG OPPE PÅ BJERGET, - Om bygningen af Grundtvigskirken, etablerin-
gen og udviklingen af Bispebjerg Hospital og Kirkegård. – 2006, af Christian Kirkeby, 197 sider,
A5-format,
pris 160, - kr., vægt 360g erstatte notaterne nr. 6A - 17 - 20 og indeholder nr. 5A

Nr. 27: FOLMER BENDTSEN - EN MALER I NORDVEST - 2008 – af Christian Kirkeby 80
sider
FORMAT 21x21 cm, vægt 300 g. - **pris 130 - kr.**

Nr. 28: MIN BARNDOM I BRØNSHØJ, - 2008 – af Astrid Teisen, - Redigeret af Kaare Vissing
Andersen, 106 sider, A5-format, vægt 240 g. – **pris 110, - kr.**

A4formater – kompendier i A4-format - illustreret med kort og fotos:

NR. IA: HVAD ER BYDELEN BISPEBJERG? - Marts 1999 - af Christian Kirkeby ,
14 sider, **pris 30, - kr.** - vægt 60 g.

NR. 2A: SOKKELUND HERRED m. m. - januar 1999 - af Christian Kirkeby
14 sider, **pris 30, - kr.** - vægt 60 g.

NR. 3-4: ÅER, RENDER OG SØER, VANDFORSYNING OG LOSSEPLADSER. -november 1998. Christian Kirkeby, 20 sider, **pris 40,- kr.** - 75 g

NR. 5A: BISPEBJERG HOSPITAL - HOSPITALSVÆSNET OPRINDELSE OG UDVIKLING

Februar 1999 af Annemette Risager og Christian Kirkeby, - 24 sider, **pris 50,- kr.**, vægt 85g

NR. 11-11A: BYGNINGER I DET OPRINDELIGE NORDVESTKVARTER – september 2000.

af Christian Kirkeby, 28+26 sider, **pris 60,-kr./50,- kr.** – 195 g.

NR. 14: ERINDRINGSSAMTALER FRA NORDVEST-BISPEBJERG, - ved Svend Olsen, Annemette Deneke Risager, Svend Ole Nielsen, Christian Kirkeby. - 36 sider, **pris 70,- kr.**, vægt 110 g.

NR. 18: MALEREN PER KIRKEBY: MIN BARNDOM PÅ BISPEBJERG OG I VOLDPARKEN, -

maj 2001, 28 sider, **pris 60,- kr.**, vægt 150 g.

NR. 19: GAVLMALERIER PÅ NØRREBRO, NORDVEST, BRØNSHØJ, HUSUM & VANLØSE –

maj 2001. af Christian Kirkeby, 43 sider, **pris 90,- kr.**, vægt 150 g.

NR. 21: SAMFUND OG DAGLIGDAG I BRØNSHØJ SOGN I 1600-ÅRENE, - august 2001 – af Svend Ole Nielsen, 34 sider, **pris 70,- kr.** , vægt 110 g.

NR. 26: HISTORISKE PERSONER I BISPEBJERG-NORDVEST, - 2006. af Niels Nielsen, Annemette Risager og Leif Rosenstock, **pris 70,- kr.** vægt 110, sider 34 sider.

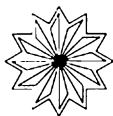
NR. 29: FÆSTERE UNDER KRONEN- I 1600-TALLET I BRØNSHØJ SOGN. - 2010. - af Svend Ole Nielsen, 36, sider, - **pris 70,- kr.** , - vægt 110 g.

Bestilling af Bøger og kompendier hos: Jørgen Rose, tlf. 3833 5014 / 2489 9194, e-mail: jorgen_rose@hotmail.com. Angiv notat. nr. ved bestilling. Gironr.: 4992458: Lokalhistorisk Selskab for Brønshøj, Husum og Utterslev, 2700 Brønshøj

Priser er eksklusive portoudgifter.

Selskabets hjemmeside: www.lokalhistorie.webbyen.dk

Møder og arrangementer

FOREDRAG

Mandag, den 26. november 2012 kl. 19 i Kulturanstalten i Lyrskovgade 4, 3. sal i lokale 5, 1758 København V.

Det Københavnske åsystem efter styrtregn den 2. juni 2011, er disse ved at komme op til overfladen med begyndende adskillelse af kloakspildvand og regnvand, så vi ikke får oversvømmet gader. Kommer der en ny ren Rosenå? Foredrag af Christian Kirkeby

Arrangør: Vesterbro Lokalhistoriske Forening og Arkiv (hjemmeside: lokalhistorisk.dk)

FOREDRAG

Tirsdag den 15. januar 2013 kl. 19.00 i Karens Hus, Bispebjerg Bakke 8: Maleren Folmer Bentsen og hans samtid. Foredrag af Christian Kirkeby

GENERALFORSAMLING

Onsdag den 27. februar 2013 kl. 19.00 i Pilegården, lokale 7, Brønshøjvej 17-19: Der indkaldes herved til Generalforsamling i Lokalhistorisk Selskab for Brønshøj, Husum og Utterslev. Mødet indledes med forevisningen af en tyve minutter lang spillefilm, optaget i lokalområdet for hundrede år siden.

DEN BEDSTE IDÉ TIL EN JULEGAVE

er naturligvis et årsabonnement på *Nyt fra Lokalhistorien*. Henvend dig trygt til Bo Öhrström, Dyssevænget 74, 2700 Brønshøj, tlf. 4046 9984
e-mail: bo.oehrstroem@gmail.com

Lokalhistorisk Selskab for Brønshøj, Husum og Utterslev

Hjemmeside: www.lokalhistorie.webbyen.dk

Formand: Bo Öhrström, Dyssevænget 74, 2700 Brønshøj, tlf. 4046 9984
e-mail: bo.oehrstroem@gmail.com

Christian Kirkeby, Ernst Meyers Gade 20, 1772 Kbh. V, mobil 2546 8917,
e-mail: chr.kirkeby@live.dk

Kasserer: Anne Brix Christiansen, Dyssevænget 74, 2700 Brønshøj,
tlf. 3150 9205, e-mail: anne.brix.christiansen@gmail.com

Anne-Lise Crety, Bjernedevej 13, 2700 Brønshøj, tlf. 3871 4485
e-mail: alk.cre@gmail.com

Helge Baun Sørensen, Upsalagade 4, st.tv., 2100 København Ø,
tlf. 3542 7625, e-mail: hbs@nr83.com

Manfred Crety, Bjernedevej 13, 2700 Brønshøj, tlf. 3871 4485
e-mail: mc.cre@gmail.com

Redaktør af Nyt fra Lokalhistorien:

Thomas Viggo Pedersen, Tagensvej 256, st.tv., 2400 København NV,
tlf. 3581 1233 / 2812 4024, e-mail: thomas@viggopedersen.dk

Suppleant:

Sven Ole Nielsen, Birkedommervej 93, 1, 2400 København NV, tlf.
3887 1049, e-mail: svole@gmail.com

Hvis du ønsker at modtage e-mails om Selskabets arrangementer, bedes du indsende egen e-mail-adresse til bo.oehrstroem@gmail.com

Kontingent for 2012: 125 kr. for enkeltmedlemmer, 175 kr. for husstandsmedlemskab og 175 for foreninger/institutioner.

Bankkonto ved kontingentindbetaling: reg.nr. 9570, konto.4 99 24 58

tryk: Tryk & Kopiservice, Toftemosevej 35, 2650 Hvidovre, tlf. 2713 2020